1. Οι διατάξεις του κανονισμού 1408/71 πρέπει να ερμηνευτούν υπό το φως του στόχου των άρθρων 48 έως 51 της Συνθήκης, δηλαδή της εγκαθίδρυσης όσο είναι δυνατό πληρέστερης εφαρμογής της ελεύθερης κυκλοφορίας των διακινούμενων εργαζομένων. Ο στόχος αυτός δεν επιτυγχάνεται αν οι εργαζόμενοι, ασκώντας το δικαίωμά τους της ελεύθερης κυκλοφορίας, αναγκάζονται να χάσουν τα πλεονεκτήματα στον τομέα της κοινωνικής ασφάλισης που τους αναγνωρίζει η νομοθεσία κράτους μέλους.

2. Δεν μπορεί να γίνει δεκτό ότι η κοινοτική ρύθμιση περί κοινωνικής ασφαλίσεως, αρνούμενη στην έγγαμη γυναίκα, σε ένα σύστημα γενικής ασφάλισης γήρατος, όπου η κατοικία συνιστά το μοναδικό κριτήριο ασφάλισης, το δικαίωμα να ληφθούν υπόψη περίοδοι κατοικίας που λαμβάνονται υπόψη για τους άγαμους άνδρες και γυναίκες, εισάγει δυσμενή διάκριση και βαίνει εναντίον της αρχής της ελεύθερης διακίνησης, δημιουργώντας εμπόδιο ικανό να αποτρέψει την έγγαμη γυναίκα από το να ακολουθήσει το σύζυγό της όταν ο τελευταίος εγκαθίσταται σε άλλο κράτος μέλος.

3. Η διάταξη της παραγράφου 2, περίπτωση α), του κεφαλαίου Θ του παραρτήματος VI του κανονισμού 1408/71 ισχύει και στην περίπτωση έγγαμης γυναίκας υπό την έννοια ότι θεωρούνται, υπό την επιφύλαξη των διατάξεων των περιπτώσεων β), δ) και στ) της παραγράφου 2, ως περίοδοι ασφαλίσεως που συμπληρώθηκαν σύμφωνα με την ολλανδική νομοθεσία περί γενικής ασφαλίσεως γήρατος, οι προγενέστερες της 1ης Ιανουαρίου 1957 περίοδοι, κατά τη διάρκεια των οποίων η έγγαμη γυναίκα, η οποία δεν συγκεντρώνει τις προϋποθέσεις που της επιτρέπουν την εξομοίωση των εν λόγω περιόδων προς τις περιόδους ασφαλίσεως, κατοίκησε στο έδαφος των Κάτω Χωρών μετά τη συμπλήρωση του 15ου έτους της ηλικίας της ή κατά τη διάρκεια των οποίων, μολονότι κάτοικος άλλου κράτους μέλους, ασκούσε μισθωτή δραστηριότητα στις Κάτω Χώρες για λογαριασμό εργοδότη εγκατεστημένου στη χώρα αυτή.

## ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
## G. FEDERICO MANCINI
## της 21ης Ιανουαρίου 1986 *

*Κύριε πρόεδρε,*
*Κύριοι δικαστές,*

1. Με Διάταξη της 24ης Ιανουαρίου και της 25ης Σεπτεμβρίου 1984, που πρωτοκολλήθηκε στη γραμματεία του Δικαστηρίου στις 29 Νοεμβρίου ιδίου έτους, το Centrale Raad van Beroep ζητεί από το Δικαστήριο να ερμηνεύσει ορισμένες διατάξεις του κοινοτικού καθεστώτος κοινωνικής ασφαλίσεως σε σχέση με την ολλανδική ρύθμιση περί ασφαλίσεως γήρατος. Η Διάταξη εκδόθηκε στο πλαίσιο διαφοράς που ανέκυψε μεταξύ της Sociale Verzekeringsbank (SVB), Εθνικού Οργανισμού Ασφαλίσεως, και του L. A. Spruyt, ολλανδού υπηκόου, ως προς το ύψος της συντάξεως γήρατος του τελευταίου.

2. Κατ' αρχάς, θα επιχειρήσω να διαγράψω το περίπλοκο νομικό πλαίσιο στο οποίο στηρίζεται η υπόθεση στην κύρια δίκη. Σύμφωνα με

* Μετάφραση από τα ιταλικά.

τις εθνικές διατάξεις, που περιλαμβάνονται στο γενικό νόμο περί γήρατος (Algemene Ouderdomswet: στο εξής AOW), δικαιούται συντάξεως όχι μόνο ο ασκών μισθωτή δραστηριότητα στις Κάτω Χώρες, αλλ' οιοσδήποτε διαμένει εκεί. Το δικαίωμα συντάξεως εξαρτάται από τον αριθμό ετών κατά τη διάρκεια των οποίων είναι ασφαλισμένος ο δικαιούχος, στον οποίο καταβάλλεται το ανώτατο όριο συντάξεως μετά από συνταξιοδοτική περίοδο 50 ετών, πραγματοποιούμενη μεταξύ του 15ου και του 65ου έτους της ηλικίας του.

Δύο παράγοντες περιπλέκουν το απλό αυτό σύστημα. Ο πρώτος συνίσταται στο γάμο συνεπεία του οποίου η σύζυγος στερείται του δικαιώματος συντάξεως. Μόνο ο σύζυγος, μετά την συμπλήρωση του 65ου έτους της ηλικίας του, μπορεί να τη διεκδικήσει για τον ίδιο και για τη σύζυγό του σύμφωνα με τις περιόδους ασφαλίσεως που έχουν συμπληρώσει αντίστοιχα. Επιπλέον, ο συντελεστής βάσει του οποίου υπολογίζεται η σύνταξη των έγγαμων ανδρών είναι ύψους 100 %, ενώ όταν πρόκειται για άγαμους άνδρες και γυναίκες κατέρχεται στο 70 % (άρθρο 8). Τέλος, η σύνταξη μειώνεται σε σχέση με τα μεγέθη αυτά κατά 1 % για κάθε έτος κατά το οποίο δεν ήταν ασφαλισμένος ο ένας από τους συζύγους, ενώ για τους αγάμους η προβλεπόμενη μείωση ανέρχεται σε 2 % (άρθρο 10).

Ο δεύτερος παράγοντας συνδέεται με την ημερομηνία (1η Ιανουαρίου 1957) ενάρξεως ισχύος του AOW. Δεδομένου ότι το δικαίωμα συντάξεως κτάται μετά από ασφαλιστική περίοδο 50 ετών, η οποία αρχίζει από το 15ο έτος της ηλικίας, είναι σαφές ότι κανένας δεν μπορεί να απαιτήσει να του καταβληθεί το ανώτατο όριο συντάξεως πριν από το έτος 2007. Για το λόγο αυτό ο νομοθέτης προβλέπει ότι ο δικαιούχος που συγκεντρώνει ορισμένες προϋποθέσεις έχει το δικαίωμα να ζητήσει το συνυπολογισμό των ετών μεταξύ του 15ου έτους της ηλικίας του και της 1ης Ιανουαρίου 1957 ως πραγματικής ασφαλιστικής περιόδου. Μία από τις εν λόγω προϋποθέσεις συνίσταται στη διαμονή για έξι τουλάχιστον έτη, έστω και μη συνεχή, στις Κάτω Χώρες μετά τη συμπλήρωση του 59ου έτους της ηλικίας (άρθρο 43). Το ίδιο πλεονέκτημα και υπό την αυτή προϋπόθεση αναγνωρίζεται και στη σύζυγο μολονότι το καρπούται ο σύζυγος. Σε περίπτωση πάντως που η σύζυγος είναι νεώτερη, η περίοδος των έξι ετών αρχίζει να τρέχει από το 59ο έτος της ηλικίας του συζύγου· το γεγονός αυτό διευκολύνει την SVB η οποία μπορεί να υπολογίσει μία μόνο φορά τα πραγματικά ή πλασματικά έτη των συζύγων. Τέλος, το άρθρο 44 ορίζει ότι το εν λόγω πλεονέκτημα απολαμβάνουν μόνο οι ολλανδοί υπήκοοι που διαμένουν συνήθως στο Βασίλειο.

Αυτό λοιπόν είναι το μεταβατικό σύστημα που θέσπισε ο AOW. Για τους σκοπούς της παρούσας δίκης σημασία έχει να τονιστεί ότι, προκειμένου να συνταξιοδοτηθεί, ο δικαιούχος, είτε πρόκειται για άνδρα είτε για γυναίκα, δεν είναι υποχρεωμένος να αποδείξει ότι έζησε και εργάστηκε στην Ολλανδία κατά την περίοδο μεταξύ της συμπληρώσεως του 15ου έτους της ηλικίας του και της 1ης Ιανουαρίου 1957. Αντίθετα, λαμβάνεται υπόψη το ότι κατοικούσε εκεί επί έξι έτη μετά τη συμπλήρωση του 59ου έτους της ηλικίας του· ότι δηλαδή κατά το χρόνο συμπληρώσεως της ηλικίας συνταξιοδοτήσεως δημιούργησε με τη χώρα δεσμό διαρκείας και κατά συνέπεια τέτοιας φύσεως που να δικαιολογεί την αναγνώριση των ετών μεταξύ του 15ου έτους της ηλικίας του και των αρχών του 1957 ως ασφαλιστικής περιόδου.

3. Είναι προφανές ότι τα εν λόγω πλεονεκτήματα, στηριζόμενα σε κριτήρια εθνικότητας και κατοικίας, δεν μπορούν να ισχύουν για τους διακινούμενους εργαζομένους. Προκειμένου να αποφευχθεί η δυσμενής αυτή διάκριση, το Συμβούλιο συμπλήρωσε το κοινοτικό καθεστώς κοινωνικής ασφαλίσεως με ad hoc διατάξεις, λαμβάνοντας υπόψη και τις ειδικές τροποποιήσεις που επιφέρει, σύμφωνα με το ολλανδικό δίκαιο, ο γάμος στο συνταξιοδοτικό καθεστώς.

Η παράγραφος 2, περίπτωση α), του κεφαλαίου Θ του παραρτήματος VI του κανονισμού 1408/71, της 14ης Ιουνίου 1971 (ΕΕ L 230 της

22.8.1983, σ. 78) ορίζει ότι «ως περίοδοι ασφαλίσεως, που πραγματοποιήθηκαν δυνάμει της ολλανδικής νομοθεσίας... θεωρούνται, επίσης, οι περίοδοι προ της 1ης Ιανουαρίου 1957 κατά τη διάρκεια των οποίων ο δικαιούχος μη πληρών τις προϋποθέσεις (που προβλέπουν τα άρθρα 43 και 44 του AOW) ... κατοικούσε στο έδαφος των Κάτω Χωρών μετά τη συμπλήρωση του 15ου έτους της ηλικίας του, ή κατά τη διάρκεια των οποίων ο εν λόγω δικαιούχος, ενώ κατοικούσε στο έδαφος άλλου κράτους μέλους, ασκούσε μισθωτή δραστηριότητα στις Κάτω Χώρες για λογαριασμό εργοδότη εγκατεστημένου στη χώρα αυτή».

Στην περίπτωση γ) ορίζεται ότι «όσον αφορά την ύπανδρη γυναίκα, ο σύζυγος της οποίας δικαιούται συντάξεως δυνάμει της ολλανδικής νομοθεσίας..., λαμβάνονται επίσης υπόψη ως περίοδοι ασφαλίσεως οι περίοδοι αυτού του γάμου οι οποίες προηγούνται της ημερομηνίας κατά την οποία η ενδιαφερόμενη συνεπλήρωσε το 65ο έτος της ηλικίας της και κατά τη διάρκεια των οποίων κατοικούσε στο έδαφος ενός ή περισσοτέρων κρατών μελών, εφόσον οι περίοδοι αυτές συμπίπτουν με τις περιόδους ασφαλίσεως που συμπλήρωσε ο σύγυζός της υπό τη νομοθεσία αυτή και με τις περιόδους ασφαλίσεως που πρέπει να ληφθούν υπόψη σύμφωνα με την περίπτωση α)». Τέλος, η περίπτωση στ) τάσσει ότι οι περίοδοι που αναφέρονται στις περιπτώσεις α) και γ) λαμβάνονται υπόψη για τον υπολογισμό της συντάξεως μόνο «αν ο ενδιαφερόμενος κατοίκησε επί έξι έτη στο έδαφος ενός ή περισσοτέρων κρατών μελών μετά τη συμπλήρωση του 59ου έτους της ηλικίας του και εφόσον κατοικεί στο έδαφος ενός από αυτά τα κράτη μέλη».

Ας εξετάσουμε τις οικείες διατάξεις. Παρατηρώ κατ' αρχάς ότι, σε αντίθεση με το άρθρο 43 του AOW, η περίπτωση α) προβλέπει ότι ο δικαιούχος συντάξεως στην Ολλανδία μπορεί να υπαχθεί στις μεταβατικές διατάξεις του εθνικού συστήματος μόνο εφόσον κατοικούσε στην Ολλανδία μετά τη συμπλήρωση του *15ου έτους της ηλικίας* του ή άσκησε εκεί εξαρτημένη εργασία. Ο λόγος της προϋπόθεσης αυτής είναι απλός. Σύμφωνα με την περίπτωση στ), προκειμένου να ληφθούν υπόψη ως περίοδοι ασφαλίσεως για τον υπολογισμό της συντάξεως γήρατος τα έτη πριν από το 1957, ο ενδιαφερόμενος πρέπει να έχει κατοικήσει μετά το 59ο έτος της ηλικίας του κατά τη διάρκεια τουλάχιστον έξι ετών «στο έδαφος ενός ή περισσοτέρων κρατών μελών» (και κατά συνέπεια όχι μόνο στις Κάτω Χώρες όπως απαιτεί το άρθρο 43). Σε συνδυασμό λοιπόν με τις άλλες προϋποθέσεις του εθνικού καθεστώτος, η εν λόγω διάταξη σημαίνει ότι οιοσδήποτε δικαιούται συντάξεως στην Ολλανδία — για το λόγο επί παραδείγματι ότι εργάστηκε επί ορισμένο χρόνο στις Κάτω Χώρες — μπορεί να λάβει το πλεονέκτημα αυτό ακόμη και αν δεν κατοίκησε ποτέ στο κράτος αυτό. Πρόκειται προφανώς για απαράδεκτο αποτέλεσμα το οποίο αποτρέπει η περίπτωση α), η οποία εξαρτά την αναγνώριση των ετών που προηγούνται του 1957 από την προϋπόθεση κατοικίας του δικαιούχου στις Κάτω Χώρες κατά την αυτή περίοδο.

Από τα προηγούμενα προκύπτει ότι οι προϋποθέσεις από τις οποίες το κοινοτικό δίκαιο εξαρτά τη χορήγηση του πλεονεκτήματος ανατρέπονται στην πράξη σε σχέση με εκείνες που προβλέπει το εθνικό δίκαιο: πράγματι, στο πλαίσιο του AOW εκείνο που λαμβάνεται υπόψη είναι η *κατοικία στις Κάτω Χώρες κατά τη διάρκεια των τελευταίων έξι ετών* που προηγούνται του έτους συνταξιοδοτήσεως (άρθρο 43)· αντίθετα, σύμφωνα με το παράρτημα VI, η προϋπόθεση αυτή πληρούται ακόμη και αν πρόκειται για *κατοικία στο έδαφος άλλου κράτους μέλους* [περίπτωση στ)], υπό την προϋπόθεση όμως ότι κατά τη *διάρκεια των πρώτων ετών ασφαλίσεώς του* — δηλαδή των ετών μεταξύ του 15ου έτους της ηλικίας του και της 1ης Ιανουαρίου 1957 — ο δικαιούχος κατοικούσε ή εργαζόταν στην Ολλανδία.

Κατ' εμέ, η αντίθεση αυτή αποδεικνύει ότι το Συμβούλιο, προσαρμόζοντας τις εθνικές διατάξεις στις κοινοτικές απαιτήσεις, είχε κυρίως κατά νου την περίπτωση αλλοδαπού εργαζομένου που μεταναστεύει στις Κάτω Χώρες και κατ' ελάχιστο την αντίθετη περίπτωση. Την

υπόθεση αυτή επιβεβαιώνει άλλωστε η διάταξη της περίπτωσης γ). Σε αντίθεση με τις άλλες δύο διατάξεις, η τελευταία δεν αφορά το μεταβατικό καθεστώς του AOW, αλλ' αποσκοπεί στο να αποτρέψει ώστε ο εργαζόμενος, ο οποίος μεταναστεύει στις Κάτω Χώρες και η σύζυγος του οποίου παραμένει στη χώρα καταγωγής, να υποστεί διακρίσεις σε σχέση με έγγαμο συνάδελφό του, η σύζυγος του οποίου μετακινήθηκε μαζί του. Πράγματι, υπενθυμίζω ότι κατά το άρθρο 10 του AOW, η σύνταξη του συζύγου μειώνεται κατά 1 % για κάθε έτος μη ασφαλίσεως της συζύγου, όπως ακριβώς συμβαίνει όταν η τελευταία κατοικεί σε άλλο κράτος μέλος· κατά συνέπεια, προκειμένου να αποφευχθεί η απώλεια του πλεονεκτήματος αυτού, θεωρούνται βάσει της περίπτωσης γ) επίσης ως περίοδοι ασφαλίσεως εκείνες που έπονται του γάμου και κατά τη διάρκεια των οποίων η ενδιαφερομένη δεν έζησε στις Κάτω Χώρες.

Πάντως, λαμβάνονται υπόψη μόνον οι περίοδοι αυτές· αντίθετα, δεν υπολογίζονται οι περίοδοι μεταξύ της συμπλήρωσης του 15ου έτους της ηλικίας της συζύγου και της ημερομηνίας του γάμου, εκτός εάν συγκεντρώνονται οι προϋποθέσεις των άρθρων 43 και 44 του AOW (διαμονή στην Ολλανδία επί τουλάχιστον έξι έτη μετά τη συμπλήρωση του 59ου έτους της ηλικίας και ολλανδική υπηκοότητα). Με άλλους λόγους, το παράρτημα δεν χορηγεί αναδρομικά πλεονεκτήματα στη σύζυγο η οποία πριν από το γάμο της δεν διέμενε στις Κάτω Χώρες· και όπως θα διαπιστώσουμε, η επιλογή αυτή — οφειλόμενη προφανώς στο γεγονός ότι κατά την προ του γάμου περίοδο δεν τίθενται προβλήματα διακρίσεως — οδηγεί σε συνέπειες που έρχονται σε αντίθεση προς ορισμένες θεμελιώδεις αρχές του κοινοτικού δικαίου.

4. Έρχομαι στα γεγονότα. Στις 15 Νοεμβρίου 1979, ο Spruyt, ολλανδός υπήκοος, συμπλήρωσε το 65ο έτος της ηλικίας του και απέκτησε συνεπώς το δικαίωμα συνταξιοδοτήσεώς του λόγω γήρατος. Η σύγυζός του, ολλανδή επίσης υπήκοος, γεννήθηκε στις 19 Οκτωβρίου 1920 και ουδέποτε άσκησε μισθωτή δραστηριότητα. Παντρεμένοι από τις 16 Νοεμβρίου 1944, οι Spruyt κατοικούσαν στις Κάτω Χώρες μέχρι τις 4 Νοεμβρίου 1973, ημερομηνία εγκαταστάσεώς του στο Βέλγιο.

Υπολογίζοντας τη σύνταξη του Spruyt, η SVB επέβαλε συνολική μείωση ύψους 21 % σε σχέση με τον ανώτατο συντελεστή. Η SVB δικαιολόγησε το μέτρο αυτό από το γεγονός ότι ο σύζυγος ήταν ασφαλισμένος από την 1η Ιανουαρίου 1957 μέχρι τις 4 Νοεμβρίου 1973, όχι όμως και κατά τη διάρκεια των έξι ετών που διέρρευσαν μεταξύ της ημερομηνίας αυτής και της συμπλήρωσης του 65ου έτους της ηλικίας τους, και αυτό εξαιτίας της μετακίνησής του στο Βέλγιο. Με άλλους λόγους, δεν συνέτρεχαν κατά την SVB στην περίπτωσή του οι προϋποθέσεις από τις οποίες εξαρτάται η παροχή του προβλεπόμενου από τον AOW πλεονεκτήματος. Αντίθετα, ήταν δυνατό να ισχύσουν στην περίπτωσή του οι διατάξεις του παραρτήματος VI, κεφάλαιο Θ, παράγραφος 2, περιπτώσεις α) και στ) και να του αναγνωριστεί κατά συνέπεια ως περίοδος ασφαλίσεως η περίοδος μεταξύ της ημερομηνίας κατά την οποία συμπλήρωσε το 15ο έτος της ηλικίας του και της 1ης Ιανουαρίου 1957. Το γεγονός λοιπόν ότι ο Spruyt δεν ήταν ασφαλισμένος επί έξι έτη σημαίνει κατά 6 % μείωση της συντάξεώς του.

Αλλά και η κυρία Spruyt έπρεπε να θεωρηθεί ότι δεν ήταν ασφαλισμένη από τις 4 Νοεμβρίου 1973 μέχρι τις 15 Νοεμβρίου 1979· σύμφωνα όμως με την περίπτωση γ) του παραρτήματος VI, η περίοδος μεταξύ της τελέσεως του γάμου τους (16 Νοεμβρίου 1944) και της 1ης Ιανουαρίου 1957 μπορούσε να θεωρηθεί ως περίοδος ασφαλίσεως. Αντίθετα, η Spruyt δεν είχε τη δυνατότητα να συνυπολογίσει την περίοδο εννέα περίπου ετών που διέρρευσαν μεταξύ της συμπλήρωσης του 15ου έτους της ηλικίας της και της ημέρας του γάμου της, παρόλον ότι κατά την περίοδο αυτή έζησε στις Κάτω Χώρες. Επομένως, συνολικά η Spruyt δεν ήταν ασφαλισμένη επί 15 έτη, τα οποία, προστιθέμενα στα έξι έτη μη ασφαλίσεως του συζύγου τους, συνεπάγονται μείωση της σύνταξης κατά 21 %.

Ο συνταξιοδοτούμενος προσέβαλε την εν λόγω απόφαση, υποστηρίζοντας ότι, σύμφωνα με

την περίπτωση α) του παραρτήματος VI, τα έτη μεταξύ της συμπλήρωσης του 15ου έτους της ηλικίας της συζύγου του και της ημερομηνίας του γάμου τους έπρεπε, όπως και για τη δική του περίπτωση, να συνυπολογιστούν. Πρωτοδίκως, η προσφυγή του απορρίφθηκε (12 Μαρτίου 1981)· το Centrale Raad van Beroep όμως, αποφαινόμενο κατά δεύτερο βαθμό, έκρινε σκόπιμο να αναβάλει την έκδοση της οριστικής αποφάσεώς του, προκειμένου να ζητήσει από το Δικαστήριο να αποφανθεί αν, δυνάμει του άρθρου 1, περίπτωση στ) του κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71, η σύζυγος ολλανδού διακινούμενου εργαζομένου μπορεί να θεωρηθεί ως «μέλος της οικογενείας» του τελευταίου, δεδομένου ότι, σύμφωνα με το AOW, οι δικές της ασφαλιστικές περίοδοι είναι καθοριστικές του ύψους της συντάξεως την οποία δικαιούται ο σύζυγός της. Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως, ο παραπέμπων δικαστής ερωτά αν το παράρτημα VI, κεφάλαιο Θ, παράγραφος 2, περίπτωση α), του προαναφερθέντος κανονισμού ισχύει και για την περίπτωση έγγαμης γυναίκας.

5. Κατά τη διάρκεια της ενώπιον του Δικαστηρίου διαδικασίας, ο Spruyt, η ολλανδική κυβέρνηση, η SVB και η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων υπέβαλαν γραπτές παρατηρήσεις· χρησιμότερο όμως από το να συνοψίσω τις αντίστοιχες παρεμβάσεις (που στην πλειοψηφία τους άλλωστε συγκλίνουν, προτείνοντας στο Δικαστήριο να απαντήσει αρνητικά σε αμφότερα τα ερωτήματα) νομίζω ότι είναι να σταθώ στις αμφιβολίες του Centrale Raad. Οι τελευταίες οφείλονται στη διαπίστωση ότι, αν και έζησε στην Ολλανδία από το 15ο έτος της ηλικίας της μέχρι την ημερομηνία του γάμου της, η Spruyt δεν δικαιούται τα πλεονεκτήματα που αφορούν την εν λόγω περίοδο για τον απλούστατο λόγο ότι ακολούθησε το σύζυγό της στο Βέλγιο προτού συμπληρώσει την προβλεπόμενη ηλικία συνταξιοδοτήσεώς της. Είναι γεγονός ότι το έννομο αυτό αποτέλεσμα δεν παράγεται στην περίπτωση του Spruyt, ο οποίος, ως «εργαζόμενος» κατά το άρθρο 1 του κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71 και ως «δικαιούχος» συντάξεως γήρατος, διατηρεί, δυνάμει των περιπτώσεων α) και στ) του παραρτήματος VI, τα πλεονεκτήματα του εθνικού καθεστώτος, ακόμη και σε περίπτωση μεταναστεύσεώς του σε άλλο κράτος· δεδομένου όμως ότι η *δική* του σύνταξη μειούται κατά 1 % για κάθε έτος μη ασφαλίσεως της συζύγου του, μπορεί κανείς να υποστηρίξει ότι εκείνος που θίγεται στην πραγματικότητα από την αποδιδόμενη στις διατάξεις του παραρτήματος ερμηνεία είναι ο σύζυγος.

Η ερμηνεία αυτή, όπως αναγνωρίζει ο παραπέμπων δικαστής, είναι αναμφισβήτητα γραμματική. Πάντως, η SVB εφαρμόζει στην πράξη ευρύτατα τη διάταξη της περίπτωσης α), όταν πρόκειται για γυναίκα η οποία πριν από το γάμο της κατοικεί στις Κάτω Χώρες και ασκεί εκεί μισθωτή δραστηριότητα, θεωρούμενη κατά τον κανονισμό 1408/71 ως «εργαζόμενος». Ο λόγος είναι σαφής. Αν αποφασίσει να μετακινηθεί σε άλλο κράτος μέλος, τα έτη που δικαιούται η τελευταία αυξάνονται ή μειώνονται, βάσει του παραρτήματος VI, ανάλογα με το αν είναι άγαμη ή έγγαμη. Πράγματι, στην πρώτη περίπτωση, οι περιπτώσεις α) και στ) της επιτρέπουν να ζητήσει την αναγνώριση των ετών μεταξύ του 15ου έτους της ηλικίας της και της 1ης Ιανουαρίου 1957. Στη δεύτερη περίπτωση, οπότε δεν δικαιούται πλέον συντάξεως, στερείται της δυνατότητας αυτής και σύμφωνα με την περίπτωση γ) δεν μπορεί να λάβει υπόψη παρά μόνο την περίοδο μεταξύ της ημερομηνίας του γάμου της και των αρχών του 1957. Πρόκειται δηλαδή για ανακολουθία την οποία η SVB έσπευσε να θεραπεύσει, χορηγώντας στην «εργαζόμενη» γυναίκα τα ίδια πλεονεκτήματα που θα είχε δυνάμει των περιπτώσεων α) και στ).

Με τις παρατηρήσεις του, ο ασφαλιστικός φορέας επιβεβαιώνει ότι ακολουθεί την πρακτική αυτή· προσθέτει όμως ότι αυτό δεν ισχύει στην περίπτωση της Spruyt, η οποία δεν είναι «εργαζομένη» και συνεπώς δεν περιλαμβάνεται μεταξύ εκείνων προς τους οποίους απευθύνεται ο κανονισμός 1408/71. Η παρατήρηση ακριβώς αυτή αποτελεί και την ουσία του ερωτήματος επί του οποίου το Δικαστήριο οφείλει να αποφανθεί. Πράγματι, το Centrale Raad διερωτάται αν σε περίπτωση που αποκλείεται να θεωρηθεί ως «εργαζομένη», η Spruyt θα μπορούσε να θεωρηθεί ως «μέλος της οικογενείας» εργαζομένου. Αν

υπήρχε η δυνατότητα αυτή, τα προβλήματά της θα είχαν επιλυθεί. Ο κανονισμός θα ίσχυε στην περίπτωσή της αυτοδικαίως και τίποτε δεν θα μπορούσε να την εμποδίσει να επικαλεστεί τη διάταξη της περίπτωσης α).

6. Διευκρινίζω ευθύς αμέσως ότι ο σκοπός στον οποίο αποβλέπει ο ολλανδός δικαστής πρέπει να τύχει της εγκρίσεώς μας· εκείνο αντίθετα για το οποίο έχω αμφιβολίες είναι η μέθοδος που επέλεξε για να το επιτύχει.

Όσον αφορά το πρώτο ερώτημά του, παρατηρώ καταρχάς ότι, σύμφωνα με το άρθρο 1, παράγραφος στ), του κανονισμού 1408/71, ο όρος «μέλος της οικογενείας» πρέπει να ερμηνευτεί υπό το φως της εθνικής νομοθεσίας που ισχύει στη συγκεκριμένη περίπτωση· εναπόκειται λοιπόν στους δικαστές των κρατών μελών να το πράξουν. Άλλωστε, σύμφωνα με την πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, τα μέλη της οικογενείας μπορούν να επικαλεστούν μόνο «παράγωγα» δικαιώματα, όσα δηλαδή απέκτησαν λόγω της ιδιότητάς τους αυτής, και όχι εκείνα που απονέμει στον εργαζόμενο η εσωτερική έννομη τάξη (απόφαση της 23ης Νοεμβρίου 1976 στην υπόθεση 40/76, Kermaschek, Racc. 1976, σ. 1669). Εντούτοις, παρόλον ότι για τον υπολογισμό της σύνταξης λαμβάνονται υπόψη οι ασφαλιστικές περίοδοι που έχει συμπληρώσει η σύζυγος, ο AOW χορηγεί το σχετικό δικαίωμα μόνο στο σύζυγο· άρα, η σύζυγος, υπό την ιδιότητά της ως μέλους της οικογενείας, δεν έχει να προβάλει «παράγωγες» διεκδικήσεις. Για τον αυτό λόγο, δεν μπορεί να θεωρηθεί ως δικαιούχος συντάξεως κατά την έννοια της περίπτωσης α).

Αντίθετα ο στόχος του Centrale Raad μπορεί να επιτευχθεί με την απάντηση στην ερώτηση που απηύθυνε το Δικαστήριο στους παρεμβαίνοντες στο πλαίσιο της δίκης. Το Δικαστήριο ερωτά αν η μεταχείριση που επιφυλάσσεται στα ευρισκόμενα στην κατάσταση του Spruyt πρόσωπα συμβιβάζεται προς την αρχή της ελεύθερης κυκλοφορίας των προσώπων και ειδικότερα προς τα άρθρα 48 και 51 της Συνθήκης. Αυτό είναι και το ζητούμενο από τον παραπέμποντα δικαστή, παρόλον ότι ο τελευταίος ακολουθεί εσφαλμένη πορεία: πράγματι και το παραπέμπον δικαστήριο αναγνώρισε ότι στην περίπτωση του ζεύγους Spruyt η κατά γράμμα εφαρμογή του παραρτήματος VI συνεπάγεται κατάσταση που προφανώς αντίκειται προς τους στόχους του κανονισμού 1408/71 (Διάταξη παραπομπής, παράγραφος 8, in fine).

Στην ερώτηση που έθεσε το Δικαστήριο πρέπει να δοθεί αρνητική απάντηση. Εξετάζοντας στην παράγραφο 3 των προτάσεών μου την κοινοτική ρύθμιση που ισχύει στην προκειμένη περίπτωση, παρατήρησα ότι η διάταξη της περίπτωσης γ) αποσκοπεί στο να προστατεύσει την ελεύθερη κυκλοφορία του αλλοδαπού έγγαμου εργαζομένου, ο οποίος μεταβαίνει στις Κάτω Χώρες. Τώρα έρχομαι να προσθέσω ότι στην αντίστροφη περίπτωση, εκείνη δηλαδή του ολλανδού έγγαμου εργαζομένου που μετακινείται σε άλλη χώρα της Κοινότητας, η ίδια διάταξη έχει αντίθετο αποτέλεσμα: πράγματι, η διάταξη αυτή όχι μόνο δεν προστατεύει την ελευθερία της κυκλοφορίας, αλλά την παρεμποδίζει. Ο λόγος; Υπενθυμίζω ότι, σύμφωνα με την περίπτωση α), μπορούν να αναγνωριστούν ως περίοδοι ασφαλίσεως έγγαμου εργαζομένου τα έτη που ο τελευταίος διήλθε στις Κάτω Χώρες μεταξύ του 15ου έτους της ηλικίας του και των αρχών του 1957. Αντίθετα, όταν πρόκειται για έγγαμη γυναίκα, το δικαίωμα αυτό περιορίζεται, δυνάμει της περίπτωσης γ), στις περιόδους που έπονται του γάμου· στην περίπτωση αυτή τα έτη που προηγούνται του γεγονότος αυτού δεν μπορούν αν εκληφθούν ως περίοδοι ασφαλίσεως ακόμη και αν έζησε στις Κάτω Χώρες. Από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι, αν ζεύγος ολλανδών εγκαταλείψει τις Κάτω Χώρες πριν από την συμπλήρωση του 65ου έτους, το ύψος της σύνταξης του πρώτου ποικίλλει, συνεπεία των κοινοτικών κανόνων, ανάλογα με το μεγαλύτερο ή μικρότερο αριθμό ετών που μεσολαβούν μεταξύ της ημερομηνίας του γάμου τους και της 1ης Ιανουαρίου 1957.

Πρέπει να καταστεί σαφές ότι η εν λόγω κατάσταση πραγμάτων δεν απορρέει ευθέως από την επιλογή του συζύγου [εφόσον, ως δικαιούχος της σύνταξης, μπορεί να επικαλεστεί την

περίπτωση α)], αλλά προέρχεται από τη σύζυγο, η οποία, αποφασίζοντας να τον ακολουθήσει, δεν δικαιούται παρά μόνο το προβλεπόμενο στην περίπτωση γ) μερικό πλεονέκτημα. Υπό την έννοια αυτή το παράρτημα VI καθίσταται, όσον αφορά τη συγκεκριμένη πτυχή, ασυμβίβαστο προς την ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων. Ας μη σπεύσει κανείς να αντικρούσει ότι αυτό αφορά όχι τον εργαζόμενο, αλλά τη σύζυγό του. Πράγματι, είναι γνωστό ότι στο πλαίσιο του συστήματος που θέσπισε ο AOW, μόνο ο σύζυγος έχει δικαίωμα συντάξεως· συνεπώς είναι αυτός, όπως έχω ήδη παρατηρήσει, τον οποίο τελικά θίγει η διάταξη της περίπτωσης γ).

Έχοντας φτάσει στο συμπέρασμα αυτό, θεωρώ περιττό να εξετάσω — όπως εξακολουθεί να κάνει το Δικαστήριο με την ερώτηση που υπέβαλε στους παρεμβαίνοντες — αν το ζεύγος Spruyt είχε τη δυνατότητα να αποφύγει παρόμοια βλάβη, συνάπτοντας προαιρετική ασφάλιση για την περίοδο μεταξύ της μετακίνησής του στο Βέλγιο και της συμπλήρωσης του 65ου έτους του συζύγου. Πράγματι, ακόμη και σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στην ερώτηση, θα εξακολουθούσε να συντρέχει το ασυμβίβαστο των κανόνων που διέπουν τον υπολογισμό της σύνταξης προς τις αρχές των άρθρων 48 και 51.

7. Σύμφωνα με τις παρατηρήσεις που προηγήθηκαν, προτείνω στο Δικαστήριο να απαντήσει ως εξής στα ερωτήματα που υπέβαλε το Centrale Raad van Beroep με Διάταξη της 24ης Ιανουαρίου και της 25ης Σεπτεμβρίου 1984 στο πλαίσιο της υπόθεσης μεταξύ L. A. Spruyt και Sociale Verzekeringsbank:

Δυνάμει του κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71, μέλος της οικογενείας ενός εργαζομένου μπορεί να απαιτήσει μόνο τις παροχές που του αναγνωρίζονται από την έννομη τάξη κάθε κράτους μέλους. Δεδομένου ότι, σύμφωνα με τον ολλανδικό νόμο περί ασφαλίσεως του γήρατος (AOW), η έγγαμη γυναίκα δεν έχει αυτοτελές δικαίωμα συντάξεως, κατά μείζονα λόγο δεν μπορεί να επικαλεστεί παρόμοιο δικαίωμα υπό την ιδιότητά της ως «μέλους της οικογενείας» του εργαζομένου. Για τον ίδιο λόγο, η τελευταία δεν μπορεί να θεωρηθεί ως δικαιούχος συντάξεως, κατά την έννοια του παραρτήματος VI, κεφάλαιο Θ, παράγραφος 2, περίπτωση α), του εν λόγω κανονισμού. Το γεγονός πάντως ότι ο έγγαμος εργαζόμενος που μετακινείται με τη σύζυγό του από τις Κάτω Χώρες σε άλλο κράτος μέλος στερείται, δυνάμει των συνδυασμένων διατάξεων των άρθρων 43 και 44 του AOW και των διατάξεων του προαναφερθέντος παραρτήματος, ορισμένα πλεονεκτήματα που προβλέπονται για τον υπολογισμό της συντάξεως γήρατος, είναι ασυμβίβαστο προς τα άρθρα 48 και 51 της Συνθήκης ΕΟΚ. Υπό το φως των διατάξεων αυτών, η ρύθμιση του παραρτήματος VI, κεφάλαιο Θ, παράγραφος 2, περίπτωση α), έχει συνεπώς την έννοια ότι το προβλεπόμενο πλεονέκτημα περιλαμβάνει και την αναγνώριση των ετών που προηγούνται του γάμου, εφόσον η μέλλουσα σύζυγος του δικαιούχου έζησε κατά τα έτη αυτά στις Κάτω Χώρες μετά τη συμπλήρωση του 15ου έτους της ηλικίας της.